

PÄÄLINNAN LÄNTINEN KEHÄMUURI

Inventointikertomus heinäkuussa 1970

Raija Ryhänen

L ä n t i n e n k e h ä m u u r i P i e n e n l i n n a n p i h a n
p u o l e l t a

Monine paikkauksineen, umpeenmuurauksineen ja epämääräisine murtopin-
toineen on tämä puoli kehämuuria varsin hankala tutkimuksen kohde var-
sinkin, koska muurin heikkouden vuoksi ei juuri mitään umpeenmuurauksia
tai arvoituksellisia kohtia voitu avata. R. Knapas on omassa inventoin-
nisaan tehnyt muurista lyhyen yleisselostuksen. Tässä kertomuksesa on se-
lostus vain seuraavista kohteista:

Muurin kulmaus on aikoinaan murtunut ja ilmeisesti 1800-luvulla muurat-
tu uudelleen. Paikkaus erottuu muurissa selvästi ylöspäin levenevänä vyö-
hykkeenä, jonka voi selvästi havaita liitteenä olevassa tutk. piirustuk-
sessa. Laasti tässä osassa muuria oli kellertävää, vaaleaa, sisälsi kalk-
kia ja hiekkaa sekä oli koostumukseltaan hyvin hienorakeista.

Eteläseinällä sijaitseva suuri umpeenmuuraus saattaisi olla ollut ovi-
aukko tai kuten Aspelinin eräspiirustus antaa aiheen olettaa myös ikkuna-
syvennys. Aukon itäpielessä oli nähtävissä vanhaa muurausta, joka vaikut-
taa ikkuna-penkin jätteilä. Pieltä purettiin n. 50 - 80 cm:n syvyydeltä.
Mutta mitään kapenevaa pieltä ei kuitenkaan löytynyt, eikä siis todistetta
ikkuna-aukko-olettamuksesta. Mutta tämä saattaa hyvin johtua siitä, että
koko umpeenmuuraus sijaitsee juuri muurin kulmauksessa olevan 1800-luvun
ja vanhan muurauksen rajalla joten todennäköisesti tämä aukko on tullut
samaa aikaan umpeenmuuratuksi ~~ja siinä yhteydessä~~ kuin muukin paikkaus
kulmauksessa ja tällöin ovat myös aukon pielet voineet tuhoutua. Itäpieli
näyttää päättyvän vanhaan holvinjätteeseen, mutta tästäkään ei avatussa
osassa ollut syvemmällä muurissa säilyneitä osia.

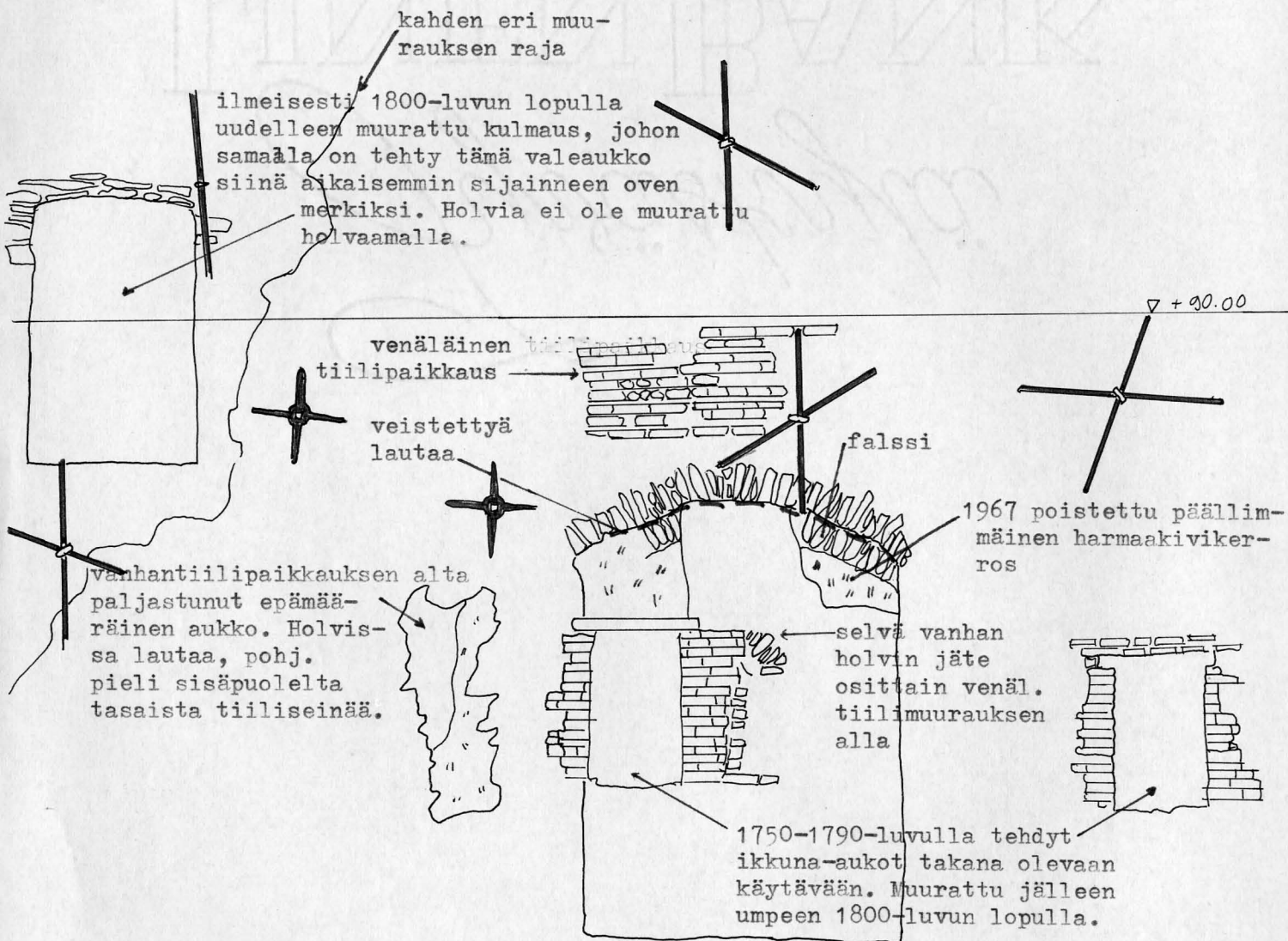
Toinen tutkimuksen kohde oli oletettu "Pääportti", josta inventoitiin
eri muuraukset ja laastit vain hyvin vähäisiä kohtia purkaen.

Kolmanneksi inventoitiin kahden ikkuna-aukon ja niiden keskellä olevan
Ritariparvekkeelle johtavan portaikon muodostama kokonaisuus. Tämä sijait-
see adjutantin rakennuksen katon yläpuolella.

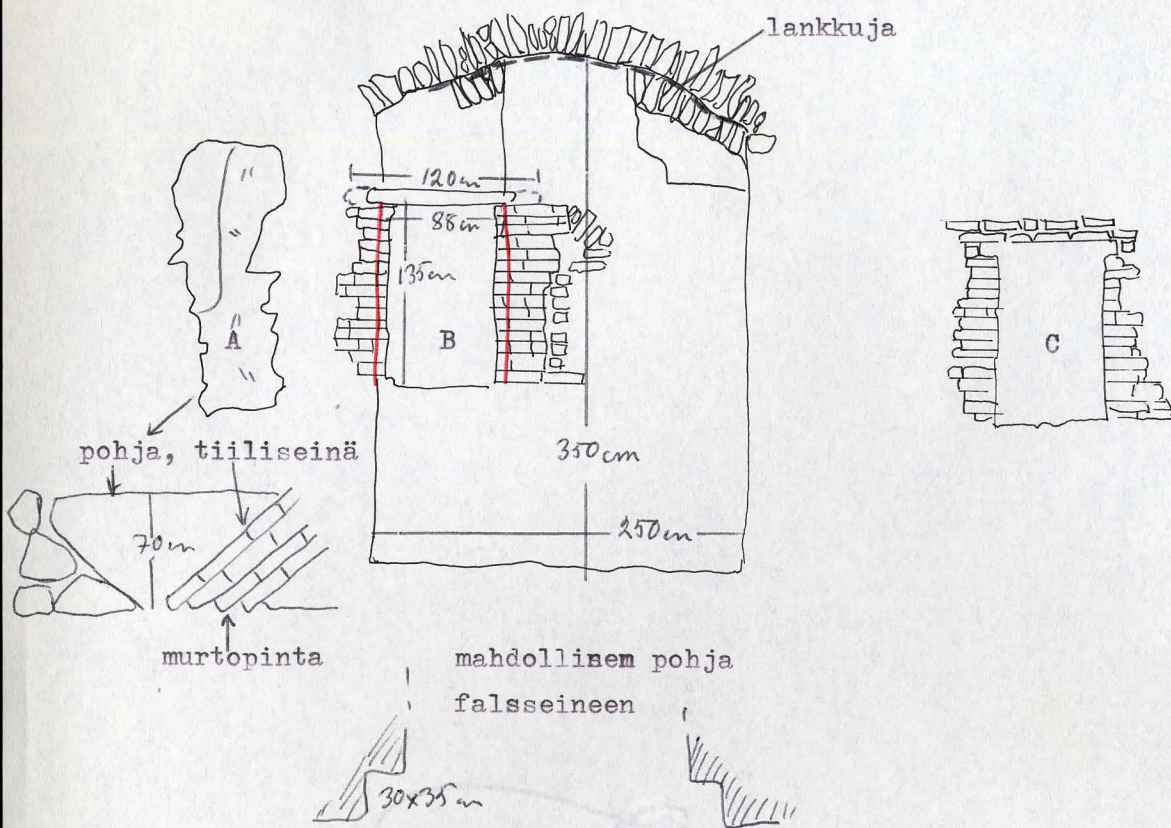
Liitteenä olevasta tutkimuspiirustuksesta käy selville yksityiskohdat
ja vielä inventoimattomat aukot.

" P Ä Ä P O R T T I "

Täysin varmasti ei voida sanoa onko "pääportti" todella portti, se saattaisi olla myös kevennyskaar tai komeromuodestelma. 1) Portin takana sijaitsee v1969 avattu käytävä F 205, josta johtaa ovi ulos vastaavalta kohdalta kuin pääportin sijainti on. Täten vaikuttaa siltä, että länsimuurin ulkopuolelta on ollut suora läpikäynti pienelle linnanpihalle, mikä luonnollisesti tukee porttiteoriaa. Käytävän F 205 loppuosaa ei ole avattu, joten siinä sijainneet portaat ovat yhä umpeenmuuratut, mutta lienevät johjaneet tasolla +89.00 sijainneelle oviaukolle, josta parvisilta on kulkenyt pihan yli Kuninkaansaliin. Viimeistään venäläiset ovat muuranneet pääportin umpeen. Selvää venäläistä muurausta ovat kummatkin em. käytävään avautuvat ikkunat tiilipielineen. Ilmeisesti Aspelin on myöhemmin muurannut nämäkin aukot umpeen. Tämä umpeenmuuraus on laastinäytteiden valossa voinut tapahtua myös vasta 1920-luvulla.

1) Knapas, Komendantinmuuri

Murretussa aukosaa A on näkyvissä neljä n 4 cm:n paksuista, 27 cm:n levyistä veistettyä lankkua, jotka kannattavat aukon holvia. Samanlaisia lankkuja on myös itse Pääportin ulomman holvin alla. Suurin osa tätä murtopintaa on epämääräistä, vaaleista, isohkoista tiilenkappaleista muurarrtua paikkausta, joka kuitenkin aukon sisäpuolella muodastaa tasaisen ja sileän tiiliseinämän viinostiluoetseeen .

Aukoissa B ja C on ollut valkeaksi rapattu sisäpieli. Maali on sama kuin käytävän F 205-seinissä. Näiden aukkojen ulkopieliissä olevat tiilimuurauksen tiilet ovat suurimmaksi osaksi tummia venäläisiä tiiliä, joiden koot :

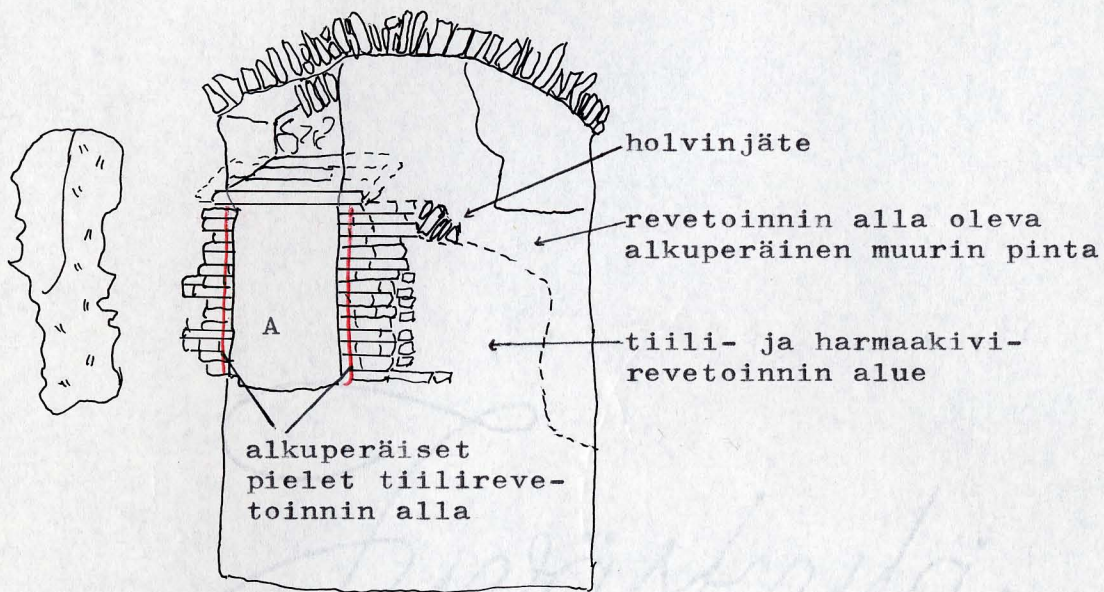
- 6,5 x 25 x 12 cm
- 6,0 x 25,5 x 12 cm
- 5,5 x 25 x 12 cm Muutamien joukossa olevien vaaleiden tiilien koot taas olivat seuraavat:
- 7,7 x 25-27 x 13 cm
- 8,0 x ? x 14 cm

Aukkojen umpeenmuuraus oli suoritettu pelkästään tasaisesti lohkotuilla liuske kivillä, joiven säännöllinen muoto vaihteli kooltaan :

- 7 x 50 cm
- 14 x 45 cm
- 10 x 28 cm
- 12 x 55 cm

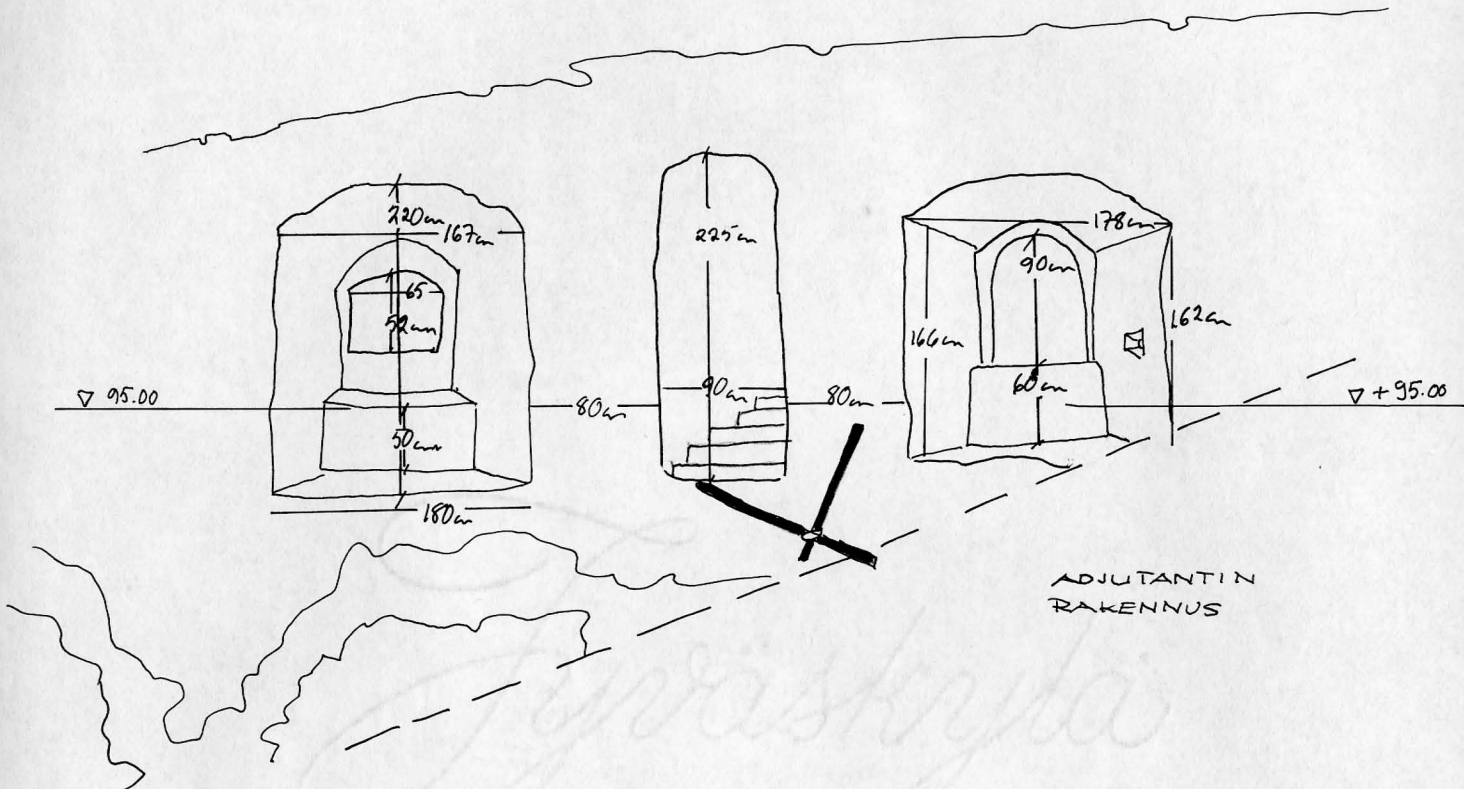
Umpeenmuuraus oli suoritettu yhtä tasaisin varvein kuin tiilimuurauskin , kivivarveja aukossa B oli kaikkiaan 12 .

Venäläisen ikkuna-aukon^B holvina oleva 7 cm:n paksuinen lankku oli n. 125 cm pitkä, 16 cm leveä ja oli muurattu n. 25 cm muurin sisään, samoin muut lankut, jotka olivat ikkunan kaiteena takana olevaan käytävään asti. Aukosta B oli etumainen lankku hävinnyt. Tiilipieli näissä ikkuna-aukoissa oli muurattu revetointina seinämuurauksen päälle. Revetointi jatkui harmaakivimuurauksena lähes pääportin pohjoiseen pieleen asti. Tiilipielen vieressä näkyvä holvinjäte kuuluu revetoinnin alla olevaan pintaan. Muuri on siis tällä kohdin "lommollaan" sisäänpäin. Kyseessä on eräänlainen suoristusmuuraus.

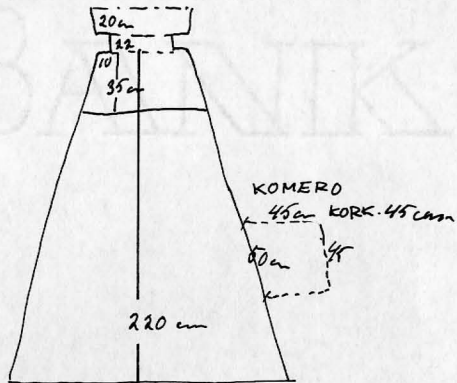
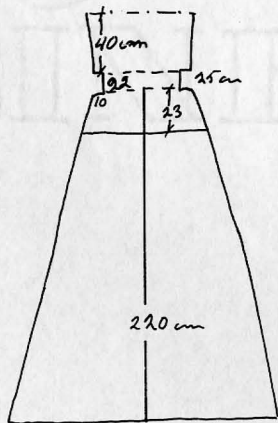

Pääportin eri-ikäisissä muurauksissa esiintyy kaikkiaan kolme eri lajia laasteja. Ikkuna-aukot A ja B ovat muuratut umpeen laastilla, joka lienee 1920-luvun laastia (saattaisi tietysti olla myös 1800-luvun lopulta, mikä kuitenkin on epätodennäköisempää) Laasti oli väriltään harmaanvalkoista, sisälsi kalkkia ja hiekkaa. Tiilipiilet ja suurin osa muuta muurausta oli muurattu länsimuurin tavallisella muurauslaastilla, joka on kellertävää, helposti rapautuvaa, sisältää kalkkia, hiekkaa ja sepeliä. Syvimmällä olevan muurauksen laasti eroaa huomattavasti toisista. Se oli väriltään punertavan ruskeaa, kalkin, hiekan, sepelin lisäksi se sisälsi tiilimurskaa.

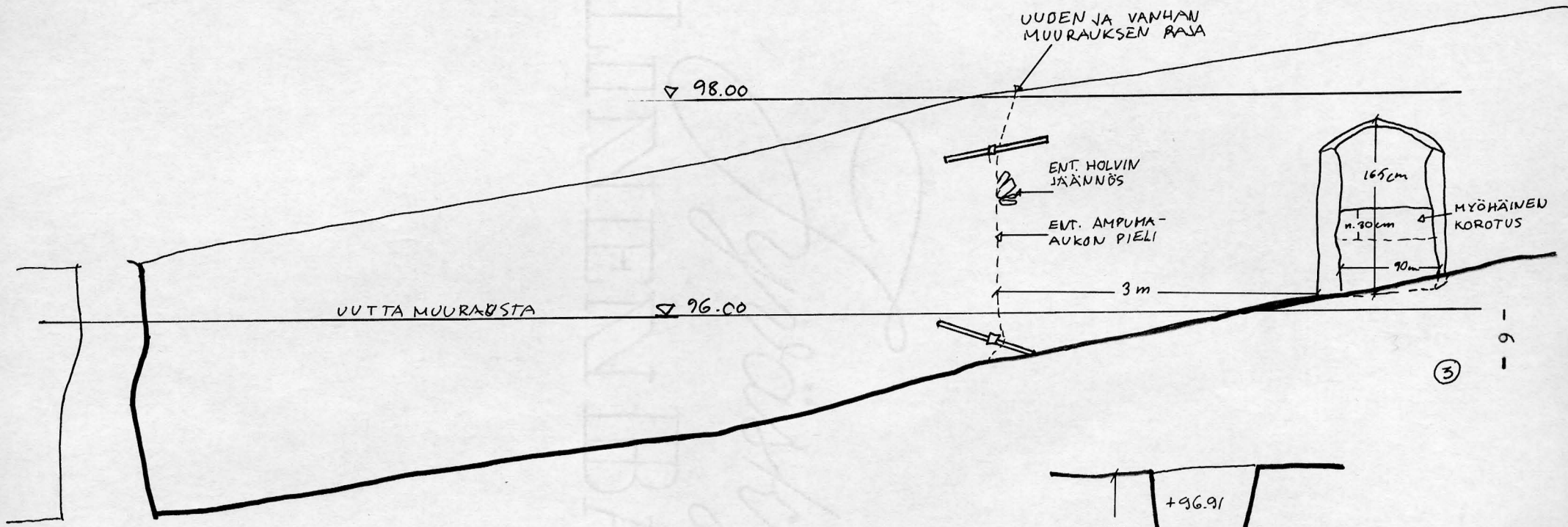
RITARIPARVEKE

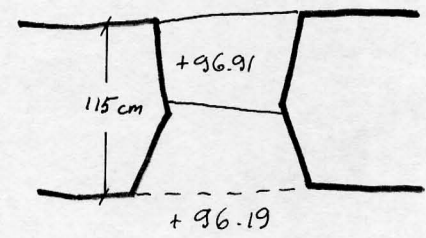
ADJUTANTIN RAKENNUS

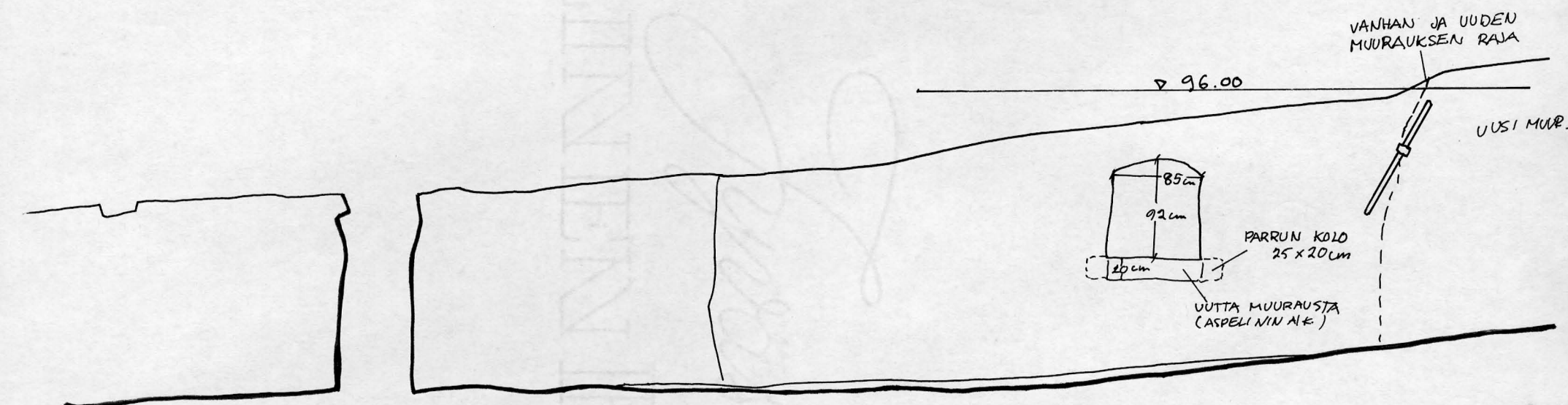
ks, valok. 1466

MUURIN
KULMAUS

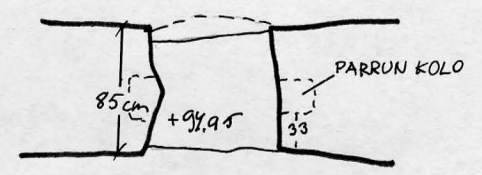

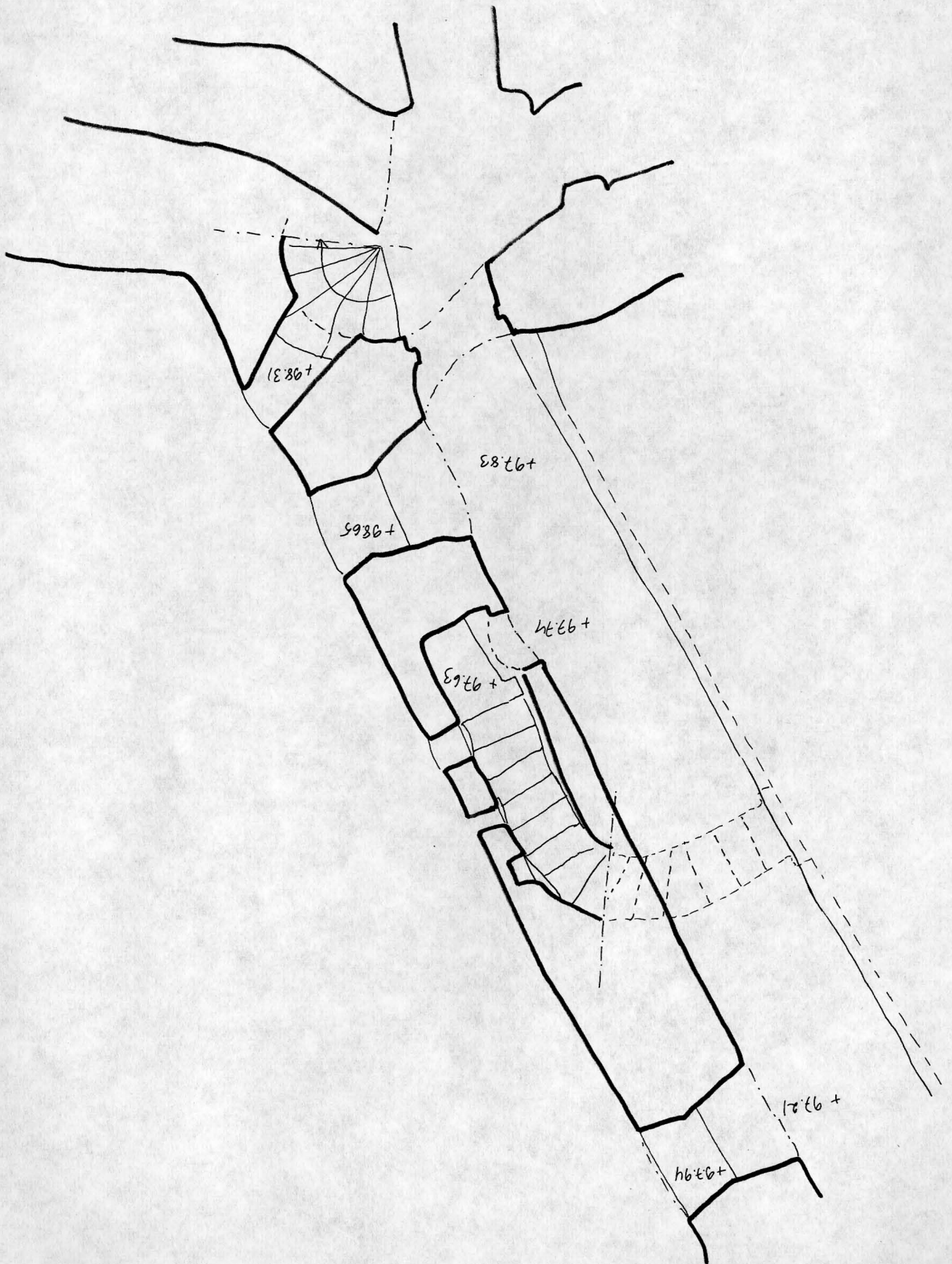
③
- 9 -

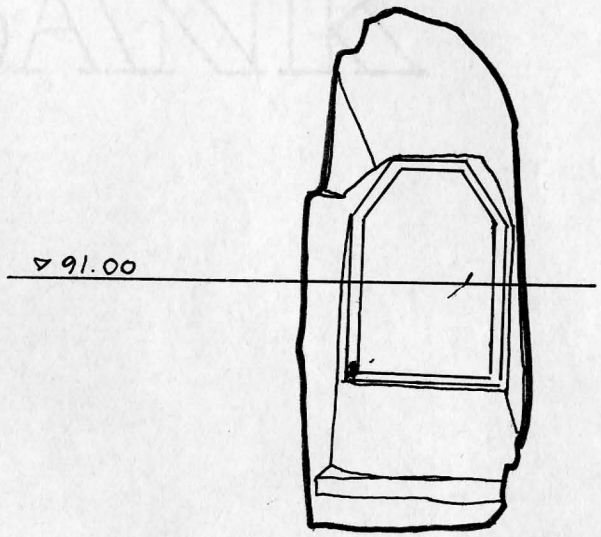
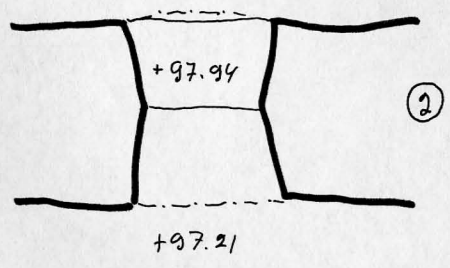
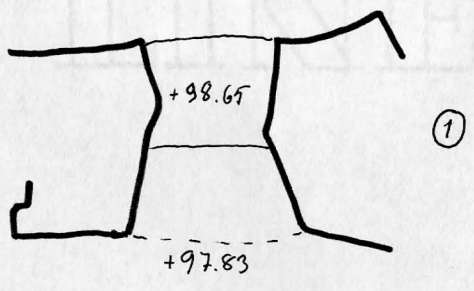
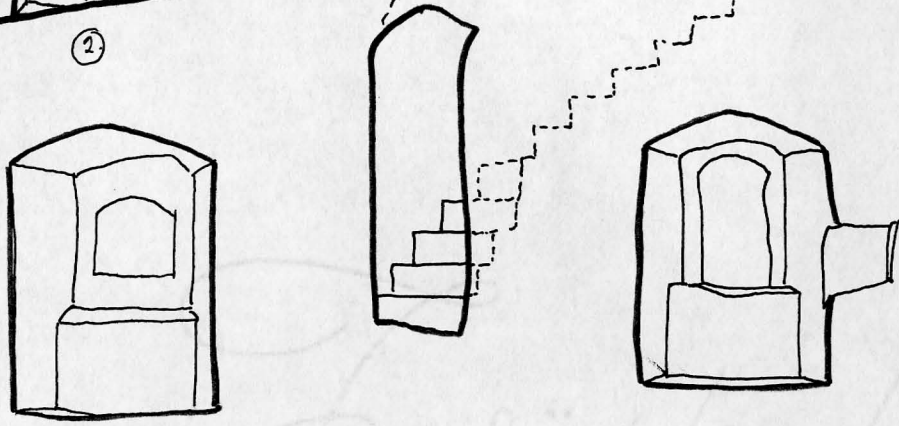
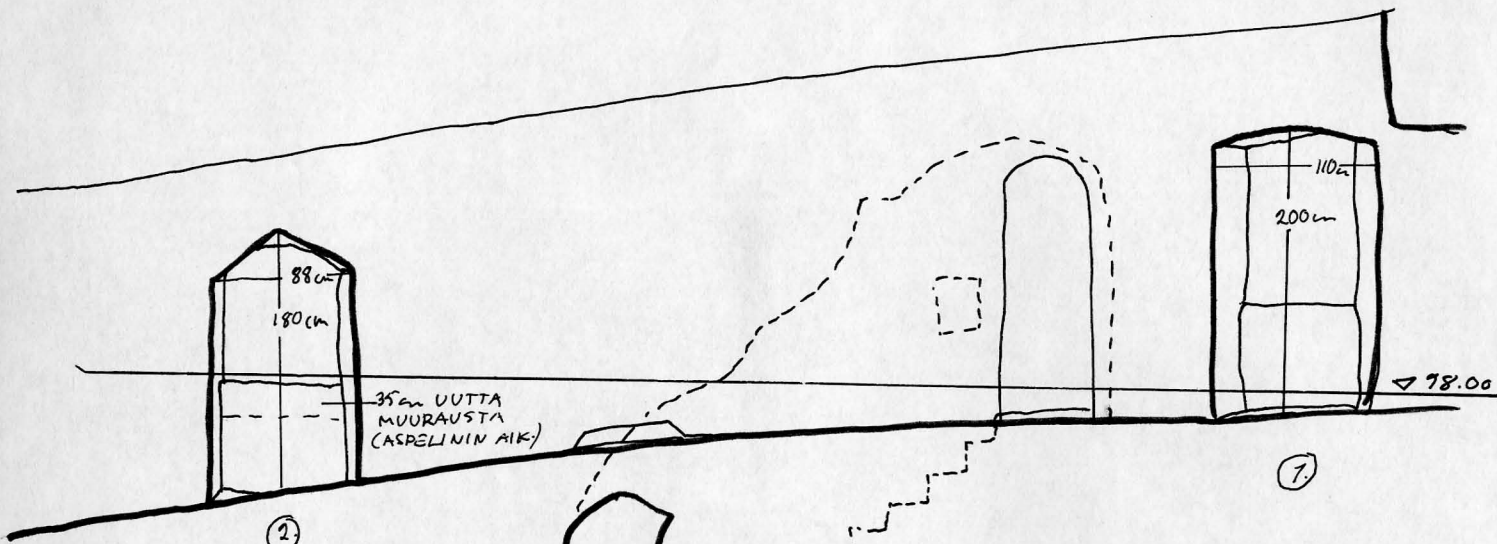

(4)

67 -

MUUT AUKOT

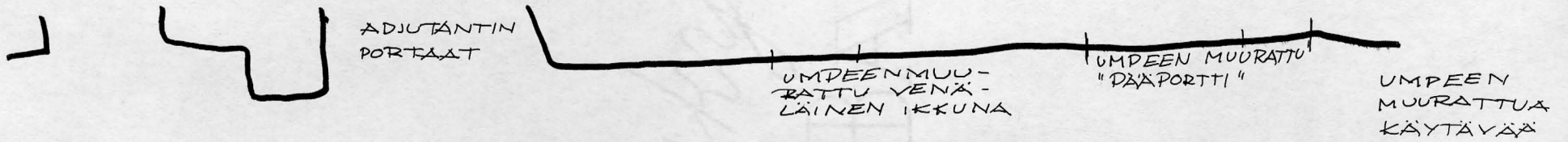
Muurin sisäiset käytävät ja pienet huoneet on aukaistu ja tutkittu kesällä 1968-69, niistä tehdyt kaivauskertomukset selostavat muurin tilan näiltä kohdin. 1) Tarkemmin tämän inventoinnin aikana tutkittiin vain länsiseinän f 205: een johtanutta eteläistä oviaukkoa. 2)

Mainitun oviaukon nykyiset pielet eivät ole alkuperäisiä. Alkuperäisiä pieliä ei kaivauksen yhteydessä kuitenkaan löydetty. Mikäli tässä on ollut oviaukko, joka johtaisi suoraan Pienen Linnanpihan "Pääporttiin", on se jokatapauksessa ollut nykyistä pienempi. Alkuperäistä kynnystäkään ei löytynyt. Kynnystä etsittäessä löytyi venäläisen tiilikerroksen alta kaksi n. 22-30 cm läpimittaista pyöreää kanavaa, jotka johtivat muurin läpi alla olevaan kellariin. Laasti vaikutti venäläisaikaiselle. Aukkojen funktio jäi epäselväksi. (ks. liitteenä olevaa tutkimuspiirustusta)

1) Matti Laamanen F 205, 304
Pekka Räsänen F 303

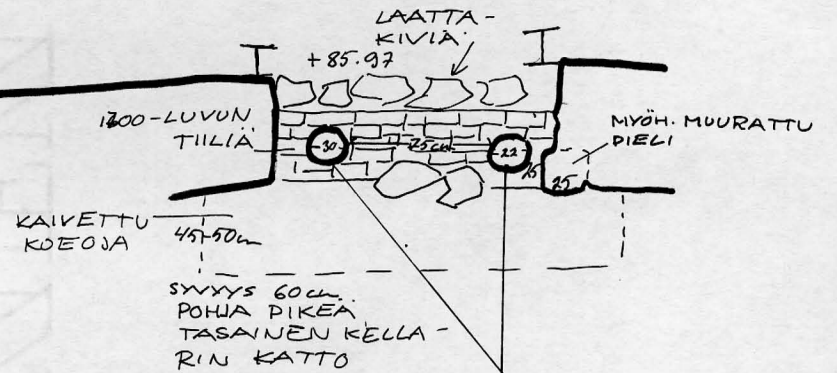
2) Valok. 1474

PIENI LINNANPIHA

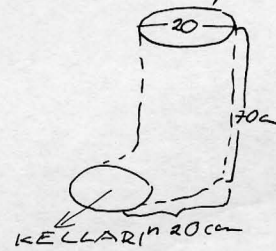

F 205

- 11 -

TIILIEN ALLA OLEVAT
22-30 cm im LÄPIMTTAISET
ALAS KELLARIIN
JOHTAVAT AUKOT

OLAVINLINNA F 205

OVIKUKKO, JOKA JOHTAA F 205: EEN

